

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 3 (1154) 15 СТУДЗЕНЯ 2014 г.

1000-я марка Беларусі

7 студзеня 2014 года выпушчаны блок з трох марак з серыі "Ікананіс Беларусі", маркі №№ 1000-1002, "Трыпціх, XXI ст.". У мастацкую аснову паштовага блока пакладзены абраз 2011 года стварэння "Сабор беларускіх Святых".

Трохчасткавы абраз "Сабор беларускіх святых"

размяшчаецца ў кіёце ніжняга прыдзела Храма-Помніка ўсіх Святых у Менску. Гэта найбольш поўная выява беларускіх святых і новапакутнікаў на момант стварэння абраза ў 2011 г. Сярэдняя частка трыпціха ўяўляе сабой сабор 16 беларускіх святых, якія шануюцца здавён, на фоне зборнага вобраза Храма Божага.

Левая і правая часткі - выявы 60 новапакутнікаў Беларусі, празьяўшых у апошнія ліхія гады.

Дызайн А. Мядзведзь. Наклад 20 тысяч.

Нагадаем, на марцы № 1 незалежнай Беларусі змешчана выява крыжа Ефрасінні Полацкай.

Наш кар.

110 гадоў з дня нараджэння Алеся Якімовіча

ЯКІМОВІЧ Аляксандр Іванавіч; 17.1.1904, в. Чурывава Уздзенскага р-на Менскай вобл. - 15.1.1979, бел. пісьменнік; адзін з заснавальнікаў бел. дзіцячай лры. Заслужаны дзеяч культуры Беларусі (1968). Скончыў БДУ (1930). З 1924 рэдагаваў час. "Беларускі піянер", "Іскры Ільіча", у 1945-48 - "Бярозку". З 1948 працаваў у Дзярж. выд-ве Беларусі, у 1955-60 літкансультант Саюза пісьменнікаў Беларусі. Друкаваўся з 1923. Першая кн. - "Вершы" (1925). Пісаў пераважна для дзяцей: зб-кі "Гул бубна" (1925), "Залаты зуб" (1937), "Сябры" (1948), "Я - юны піянер" (1952), "Залатыя рукі" (1975). Аповесці "Перамога" (1930), "Незвычайны мядзведзь" (1934) пра станаўленне характару вясковых хлапчукоў. Праблемы прац. і маральнага выхавання дзяцей у школе і сям'і ў апо-

весці "Гаворыць Масква" (1951), многіх апавяданнях. Аповесць "Смелыя людзі" (1960) пра гераізм сав. людзей у гады Вял. Айч. вайны. Тэатралогія (аповесці "Адкуль ліха на свеце", 1963; "Канец сервітуту", 1966; "Кастусь Каліноўскі", 1971, - за ўсе Дзярж. прэмія Беларусі 1974; "Цяжкі год", 1975) пра гіст. мінулае Беларусі. Апрацоўваў нар. казкі: зб-кі "Каток - залаты лабок" (1955), "З рога ўсяго многа" (1959), "Андрэй за ўсіх мудрэй" (1975). Пісаў літ. казкі ў вершах і прозе: "Каваль Вярдуб" (1936), "Казка пра смелага вожыка" (1937), "Браты Лазоўскія" (1965). Аўтар кніг для чыгання "Чытанка" (1933, з Е. Гародкінай), "Роднае слова" (1932), "Слухай-запамінай. Азбука ў вершах і малюнках" (1948), "Звяры нашых лясоў" (1951). Выступаў з артыкуламі па пытаннях тэорыі і прак-

тыкі бел. дзіцячай л-ры. На бел. мову пераклаў асобныя творы Х. Андэрсена, І. Крылова, Дж. Лондана, Гі дэ Мапасана, Дз. Маміна-Сібірака, У. Маякоўскага, М. Някрасава, А. Пушкіна, Л. Талстога, І. Тургенева, К. Чукоўскага, А. Чэхава, П. Яршова і інш. Асобныя вершы Я. пакладзены на музыку.

M.P. Mixailaŭ.

75 гадоў з дня нараджэння Васіля Шаранговіча

Васіль Пятровіч ШАРАНГОВІЧ (нарадзіўся 14 студзеня 1939, вёска Качаны у гміне Мядзел Пастаўскага павету, Заходняя Беларусь) - народны мастак Беларусі, творца ў галіне кніжнай і станкавай графікі.

Нарадзіўся ў сям'і каваля. Першай настаўніцай жывапісу для Васіля была мама, якая сама марыла стаць мастач-

кай, ды не мела магчымасці. Прафесійныя навыкі Васіль Пятровіч атрымаў у Мазалеўскага, Лейтмана, Паслядовіча.

Пасля заканчэння Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута (1966) Васіль Шаранговіч працаваў у выдавецтве "Беларусь", а пасля на працягу 25 гадоў загадчыкам кафедры графікі, прарэктарам па навукальнай працы і рэктарам БТМІ. З 1997 Васіль Шаранговіч на працягу 12 гадоў займаў пасаду дырэктара Музея сучаснага выяўленчага мастацтва. Сёння кіраўніком Музея сучаснага выяўленчага мас-

тацтва з'яўляецца яго дачка, Наталля Васільеўна Шаранговіч.

За больш чым сорок гадоў творчасці мастак праілюстраваў больш за шэсцідзсят кніг, палова з якіх адзначаныя на ўсесаюзных і рэспубліканскіх конкурсах, у тым ліку чатырма дыпламамі і медалямі Францыска Скарыны. У станкавай графіцы шырока ўжывае нацыянальныя мастацкія традыцыі, сімваліку і метафару. У 1986 за нізку гравюраў "Паміці вогненнага вёсак" Васіль Шаранговіч быў уганараваны Дзяржаўнай прэміяй Беларусі і бронзавым медалём трынаале "Майданэк-85" у Польшчы.

Вывавы мастака экспанаваліся ў многіх краінах Еўропы, Азіі і Амерыкі.

Ілюстраваў "Маніфест Камуністычнае партыі", дзіцячую кнігу "Залаты ключык", выданні паэмаў Адама Міцкевіча "Пан Тадэвуш" і Якуба Коласа "Новая зямля". Літаграфія Леніна, створаная Шаранговічам, прызнаная найлепшай у Савецкім Саюзе.

Вікіпедыя.

Да 75-годдзя мастака "Белпошта" выпушціла маркаваны маст. канверт.

Выйшаў "Верасень" № 9

Выйшаў з друку чарговы, дзвяты па ліку, нумар літаратурна-мастацкага часопіса "Верасень". Паззія ў часопісе прадстаўлена творамі Ганны Новік, Артура Камароўскага, Ганны Рудак, Аляксея Карпенкі, Марысі Сушы, Аліны Агрэніч, Тацяны Мацюхінай, Тадоры Шпількі, Эдуарда Дубянецкага, Леаніда Дранько-Майсюка.

Раздзел "Проза" складаюць творы Кацярыны Глухоўскай, Віталія Воранава, Аляксандры Сымановіч, Ганны Старыковіч, Паўла Ляхновіча.

У раздзеле "Драматургія" друкуецца казачная п'еса Міюра Фарыдовіча "Цуда-малпа".

Сучасная польская літаратура ў нумары прэзентуецца апавяданнем Марціна Балчэўскага "Брудна-блакітная". На беларускую мову твор пераклала Ірына Хадарэнка.

Раздзел "Крытыка" адкрывае артыкул Святланы Калядкі "Эмоцыя ці рацыя?", прысвечаны паззіі Максіма Танка. Пад назовам "Легенды і міфы ТВЛ..." друкуецца гутарка Валерыі Куставай з Алесем Аркушам. Начнымі натаккамі з чыгачамі дзеліцца Уладзімір Сіўчыкаў. Аб таямніцах творчага натхнення Марына Яўсейчык размаўляе з музыкам Пятром Ключевым. У артыкуле "Генерал свабоды" Анатоль Трафімчык даследуе тэму Тадэвуша

рыць з салісткай гурта "Navi" Ксеніяй Жук. Па традыцыі заканчваецца нумар "дыскаграфіяй" музычнага аналітыка Вітаўта Мартыненкі.

Пытайце "Верасень" № 9 на сядзібе ТБМ (Румянцава, 13) і ў Акадэмікнізе. Чытайце "Верасень" на сайтах: Kamunikat.org і tbm-towa.by.

Дасылайце свае творы ў "Верасень" на адрас: verasenchas@gmail.com

ISSN 2073-7033

Як далёка нам да Беларусі

Усё лятуць і лятуць твая коні,
Срэбнай зброяй далёка грымяць...
Старадаўняй крывіцкай Пагоні
Не разбіць, не спыніць, не стрымаць.
М. Багдановіч.

У снежні 2013 года сябры Салігорскай гарадской суполкі ТБМ імя Ф. Скарыны ўшанавалі з нагоды 122 гадавіны з дня нараджэння памяць выдатнага беларускага паэта Максіма Багдановіча. На сходзе суполкі ТБМ яе сябры Мікола Шаравар, Андрэй Гапановіч, Уладзімір Масакоўскі і іншыя чыталі вершы Максіма Багдановіча і ўспаміналі радкі з яго біяграфіі. Усе удзельнікі сходу падпісаліся ў лістах аб захаванні юрыдычнага статусу Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, якія ў хуткім часе былі адпраўлены Міністру культуры Рэспублікі Беларусь.

На сходзе суполкі ў шэрагі ТБМ быў прыняты Дзмітрый Тыўпека. Старшыня суполкі ТБМ Мікола Шаравар азнаёміў сяброў таварыства з планам дзеянняў ГА ТБМ імя Ф. Скарыны на 2014 год. Былі разгледжаны пытанні аб працы Салі-

горскай суполкі ТБМ у новым, 2014 годзе.

Але вернемся да Максіма Багдановіча. Я прапаную чытачам газеты ТБМ "Наша слова" прачытаць адзін з вершаў Максіма Багдановіча, які скіраваны ў будучыню і адлюстроўвае як яго час, так і сённяшні наш духоўны стан.

Народ, Беларусі Народ!

Ты - цёмны, сляпы, быццам крот.

Табою ўсягды пагарджалі,

Цябе не пушчалі з яра

І душу тваю абакралі -

У ёй нават мовы няма.

Збудзішысь ад грознай бяды,

Увесь поўны смяротнай жуды,

Ты крыкнуць не вольны "Ратуйце!"

І мусіш ты "Дзякуй!" крычаць.

Пачуйце жа гэта, пачуйце,

Хто можа з вас сэрцам чуваць!

Чытаеш і думаеш, як далёка нам да Беларусі.

Дык паўстанем з каленяў і супольна, з гонарам, скажам ва ўвесь голас: "Я Беларусь! "Мы Беларусь!"

Уладзімір Масакоўскі,
г. Салігорск.

Якому календару верыць?

Звычайна ў снежні з нецярпеннем чакаеш не толькі святочных дзён калядных, Новага года, але і таго моманту, калі даўжыня дня пачынае прыбываць пасля зімовага сонцастаяння. Як быццам бы з кожным днём адчуваеш подых вясны. Зазірнуў у календар "Родны край за 2013 год. Там пазначана, што даўжыня дня на 31 снежня 2013 г. складала 7 гадзін і 29 хвілін, а самага кароткага дня 7 гадзін і 24 хвіліны. Адкрыў календар "Родны край на 2014 год. Гляджу і бачу, што даўжыня дня за 2 студзеня 2014 г. дасягнула 7 гадзін і 17 хвілін. Выходзіць, што за першы дзень Новага 2014 года працягласць светавога дня скарацілася аж на 12 хвілін. Хто па-

стаўляў такую інфармацыю для складальнікаў календароў. Астралагічныя звесткі календароў аднолькавыя. Сярод складальнікаў календароў "Родны край" на 2013 і 2014 г. значыцца Сідарава Л.У. Зазірнуў у перакідны календар на 2014 г., там працягласць дня для Менска на 2 студзеня 2014 г. пазначана ў 7 гадзін і 31 хвіліну. Розніца з календаром "Родны край" - 14 хвілін. Раю ў далейшым складальнікам календара больш увагі звяртаць на такія здавалася б дробязі, бы выходзіць, што карыстацца календаром "Родны край" на 2014 год патрэбна з асцярожнасцю.

П.І. Рогач,
дацэнт.

Рэклама па-беларуску ў Польшчы

Рэклама на польскай і беларускай мове каля аўтавакзала ў Беластоку.

У Менску з'явіцца вуліцы Агінскага і Капіевіча

Менскі гарадскі Савет дэпутатаў прыняў рашэнне аб прысваенні найменняў шэрагу частак сталіцы. Адпаведнае рашэнне № 386 ад 23 снежня 2013 апублікавана сёння на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале.

Так, вырашана прысвоіць парку ў межах вуліц Каменнагорскай, Лідскай, Калеснікава, Казіміраўскай назву "Парк імя Уга Чавэса".

Акрамя таго, у мікрараёне Магістр замест праектаванай вуліцы

№1 з'явіцца вуліца **Агінскага**, замест праектаванай вуліцы №2 ад праектаванай вуліцы №1 да вуліцы Кірылы Тураўскага - вуліца **Іллі Капіевіча**.

Праектаваная вуліца №3 будзе называцца вуліцай **Акадэміка Высоцкага**.

Што тычыцца вуліц Агінскага і Капіевіча, то трэба адзначыць, што тут рэалізаваліся даўнія прапановы ТБМ.

Паводле БелТА.

AAU ANGLO AMERICAN UNIVERSITY

Першы крок да тваёй глабальнай кар'еры

- Бізнес-адміністраванне
- Гуманітарныя навукі
- Міжнародныя адносіны
- Журналістыка

www.aau.edu Англа-Амерыканскі Універсітэт, Чэшская Рэспубліка, Прага

Руплівы філаматы

У серыі "100 выдатных дзеячаў беларускай культуры" выйшла кніга Ірыны Шумскай "Ян Чачот. Руплівы філаматы". Серыя заснавана ў 2012 годзе Заснавальнік, каардынаатар і рэдактар серыі А.А. Тарас. Мастацкае афармленне серыі Б.Г. Кляўка.

Ян Чачот (1796-1847) - паэт,

публіцыст, фалькларыст, краязнавец, сябар легендарнага Таварыства філаматаў, адным з першых пачаў руйнаваць міф пра "беднасць і немілагучнасць" беларускай мовы. Ягоная прага да асветніцтва, адстойвання ідэй незалежнасці роднага краю, справядлівасці і роўнасці правоў для ўсіх людзей могуць служыць годным прыкладам для сучаснікаў. Думкі, выказаныя Чачотам у творах, напісаных амаль два стагоддзі таму, застаюцца актуальнымі і ў нашыя дні.

Згодна з гіпотэзай даследчыкаў прозвішчаў, слова "Чачот" паходзіць ад назвы невялікай жвавай птушкі чачоткі, яно распаўсюджана сярод беларусаў яшчэ з перыяду паганства. Сапраўды, шляхетны род Чачотаў існаваў здаўна, на пэўным этапе існавання ён быў нават адзначаны фамільным гербам Астоса. Прадзед паэта, Філіп Чачот, які пражываў у Ашмянскім павеце, разам з жонкай Алёнай выгадаваў пяцёра дзя-

цей. Дзед - Ян Язэп Чачот, у сваю чаргу, меў чацвёра дзяцей. Яго старэйшы сын Тадэвуш, ажаніўшыся з Клавай Гаціскай, дачкой наваградскага ротмістра, стаў бацькам славутага філамата. Цікава, што немаўля ахрысцілі двойчы - спярша па ўніяцкім абрадзе, а праз два тыдні ў каталіцкім касцёле ў Варончы.

У якасці месца нараджэння паэта, які пасля другога хрышчэння займеў дадатковае імя Антоні, у літаратурных крыніцах пазначана вёска Малышычы Наваградскага павета, хоць, напрыклад, даследчык Анджэй Сыракомля-Булгак лічыць, што гэта падзея магла адбыцца і ў Сэрвачы. Таксама біёграфы згадваюць маёнтак Рэпіхава і фальварак Узногі Навамышскай парафіі, што пад Баранавічамі. Недзе там, ля берагоў ракі Мышанкі (прыток Шчыры), праз 10 гадоў нарадзіўся другі сын Чачотаў - Пётр Павел, і, адпаведна, там праходзіла дзяцінства Яна Антона Чачота. Не дзіўна, што псеўданім "Ян з Мышы" быў абраны Чачотам з нагоды даніны любому мястэчку, якое ён з вялікай цеплынёй узгадваў у сваёй баладзе "Мышанка".

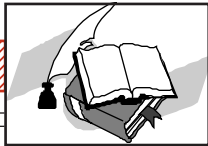
Малому Яну часта даводзілася чуць ад маці казачныя расповеды пра дзеда-барадзеда, вядзьмарак ды іншых міфічных істот. Прыязнасць да фальклору натуральным чынам вынікала з дзяцінства: сям'я Чачотаў ніколі не адгароджвалася ад простага люду...

Наш кар.

Ірына Шумская

100
выдатных дзеячаў

ЯН ЧАЧОТ

Чым дапоўняць "Кодэкс аб адукацыі...?"

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, разліковы рахунак
№ 3015741233011 у ЦБП №539 ААТ "Белінвестбанк", г. Мінска, код 739

16 снежня 2013 г. № 93

Старшыні Пастаяннай камісіі
па адукацыі, культуры і навуцы
Палаты Прадстаўнікоў
Нацыянальнага Сходу
сп. Г.У. Пальчык

Аб зменах у
Кодэкс аб адукацыі
Рэспублікі Беларусь

Шаноўны Генадзь Уладзіміравіч!

Мы звяртаем Вашу ўвагу на тое, што Міністэрства адукацыі на працягу апошніх гадоў праводзіць мэтанакіраваную палітыку па паступовым вышчэненні дзяржаўнай беларускай мовы з усіх сфераў адукацыі на ўсіх узроўнях: ад дзіцячага садка да ВНУ. Прыкладзём канкрэтныя прыклады:

1) У свой час, без абмеркавання з грамадскасцю, у рускамоўных школах было забаронена выкладаць гісторыю і геаграфію Беларусі на дзяржаўнай беларускай мове.

2) Вучням і выкладчыкам у рускамоўных школах са спасылкай на адны моўны рэжым забаранялася запаўняць на беларускай мове школьныя дзённікі, весткі школьнае справаводства, адказваць па-беларуску на ўроках, нават размаўляць з настаўнікамі. У той жа час моўны рэжым у школах з беларускай мовай навучання заўжды парушаецца і нават адсутнічаюць беларускамоўныя версіі некаторых падручнікаў.

3) Не выконваецца План мерапрыемстваў па папулярызацыі беларускай мовы, зацверджаны А.М. Радзьковым яшчэ ў сакавіку 2010 г. (копія дадаецца).

4) У інтэрнэце з'явілася інфармацыя пра распрацаваны ў сістэме адукацыі дакумент, які груба парушае дзейную Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь.

У сувязі з гэтым просім Вас замацаваць у Кодэксе аб адукацыі з мэтай пашырэння дзяржаўнай беларускай мовы:

1) абавязковае выкладанне гісторыі і геаграфіі Беларусі на беларускай мове;

2) права выкладчыкам і вучням у рускамоўных школах выкарыстоўваць беларускую мову ў наглядным афармленні класаў і рэкрэацыйных памяшканняў школ, а таксама пры запаўненні розных дакументаў, звязаных з працэсам навучання;

3) усе інструкцыі для службовага карыстання павінны адразу выдавацца на абедзвюх мовах, прычым не павінна дапускацца дыскрымінацыя дзяржаўнай беларускай мовы.

Мы прапануем уключыць у Кодэкс таксама некаторыя пункты (на Ваш выбар) вышэйзгаданага плана, зацверджанага А.М. Радзьковым 12 сакавіка 2010 г.

З павагай,

старшыня ТБМ

А. Трусаў.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ СХОД
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ПАЛАТА ПРАДСТАЎНІКОЎ

Пастаянная камісія па адукацыі,
культуры і навуцы

220010, г. Мінск, Дом Урада,
тэл./факс (017) 222-65-45, факс (017) 327-37-84
E-mail: aduk@house.gov.by

НАЦИОНАЛЬНОЕ СОБРАНИЕ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ПАЛАТА ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ

Постоянная комиссия по образованию,
культуре и науке

220010, г. Мінск, Дом Прантества,
тел./факс (017) 222-65-45, факс (017) 327-37-84
E-mail: aduk@house.gov.by

13 снежня 2013 г. № 20-06/303

на № _____ от _____

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусава А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

У Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і навуцы разгледжаны Ваш ліст, у якім выкладзены прапановы аб дапаўненні Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адукацыі палажэннямі, накіраванымі на пашырэнне ўжывання беларускай мовы ва ўстановах адукацыі краіны.

Паведамляем Вам, што ў адпаведнасці з рэкамендацыямі па выніках парламенцкіх слуханняў па тэме "Удасканаленне заканадаўчай базы нацыянальнай сістэмы адукацыі ў сучасных умовах" камісія працуе над падрыхтоўкай плана ўдасканалення заканадаўчай базы сістэмы адукацыі. У ходзе гэтай работы Вашы прапановы будуць дасканала вывучаны намі і пры неабходнасці ўключаны ў згаданы план.

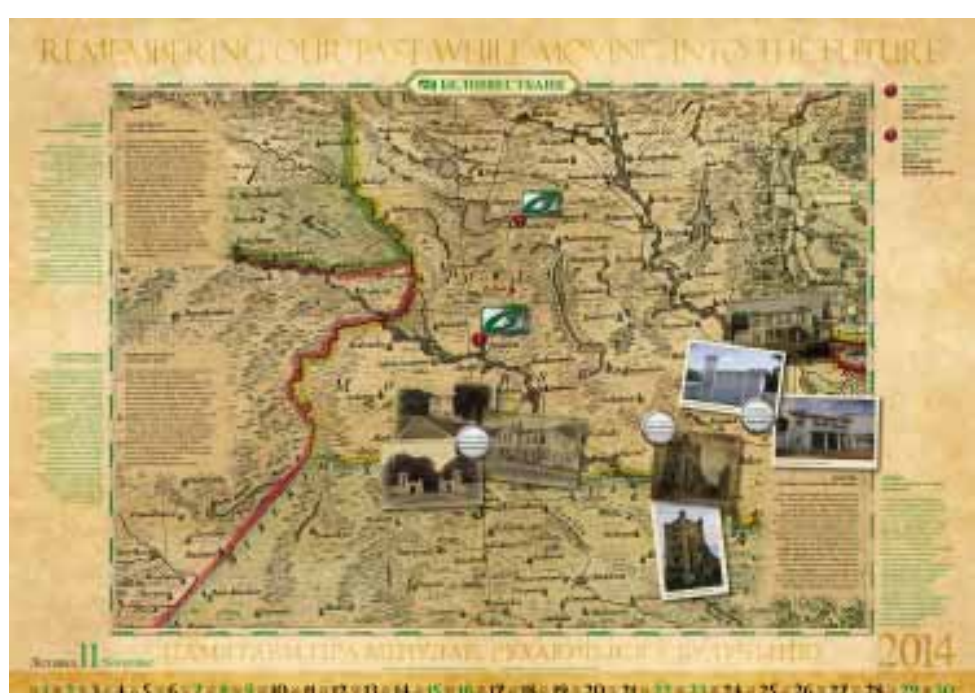
Старшыня камісіі

Г.У. Пальчык.

Парадак дня Рэспубліканскай Рады ТБМ 26.01.2014 г.

1. Справаздача Старшыні ТБМ аб працы арганізацыі за 2013 г.
2. Зацверджэнне плана працы ТБМ на 2014 год.
3. Прыняцце Заявы адносна сітуацыі з Літаратурным музеем імя Максіма Багдановіча.
4. Падрыхтоўка да юбілею ТБМ.
5. Падрыхтоўка да чарговага з'езду ТБМ.
6. Прыняцце Звароту да кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў і выбарнікаў.
7. Рознае.

"Белінвестбанк" выпусціў каляндар, прысвечаны беларускім палацам

"Белінвестбанк" працягвае серыю календароў "Памятаем пра мінулае, рухаючыся ў будучыню", якую распачаў у 2011 годзе.

Сёлета тэмай календара сталі палацы і сядзібы Беларусі. Паводле стваральнікаў календара, выданне можна выкарыстоўваць як карту славетных мясцінаў,

адмыслова для тых, хто лічыць, што ў Беларусі цікавай архітэктуры няма.

Беларусь у календары разбітая на дванаццаць зонаў. На кожнай з іх пазначаны архітэктурныя помнікі той ці іншай вобласці: ад сядзібна-паркавага ансамбля Плятэраў у Опсе да палаца Бутрымовіча ў Пінску.

Усяго на карце пазначаны 41 аб'ект.

Календар выпушчаны на беларускай і англійскай мовах, што стала традыцыяй. Да таго ж, апроч класічнага насценнага календара, існуюць настольная, квартальная і кішэнная версіі.

ЮУ

